

21. januar 2022

Til olje- og energiminister Marte Mjøs Persen

Økende behov for havvind – det haster med å komme i gang

Oppsummering

I Hurdalsplattformen har regjeringen signalisert at en vil "Legge til rette for en storstilt satsing på havvind gjennom en ambisiøs nasjonal strategi for havvind som blant annet inkluderer satsing på norsk leverandørindustri, et godt regelverk og utvikling av nettinfrastruktur på norsk sokkel." Regjeringen har varslet at det skal utarbeides et tillegg til behandlingen av stortingsmeldingen "Energi til arbeid" som konkretiserer en slik satsing.

KonKrafts Råd, i samarbeid med lederne i Energi Norge og EL og IT Forbundet (heretter samlet kalt *Rådet*) ønsker med dette å gi konstruktive innspill til dette arbeidet.

Rådet mener at regjeringen må ha som mål at Norge skal ta en betydelig andel av den forventede utbyggingen av vindkraft i Europa og at det derfor må legges til rette for at det årlig kan bygges 2-3 GW lønnsom vindkraft på norsk sokkel gjennom 30- og 40-årene. Med denne takten vil Norge i 2050 ha en havvindkapasitet på 40-60 GW. Dette samsvarer med det potensialet flere av utbyggerne har pekt på. Til sammenligning har EU et mål på 300 GW og Storbritannia vil trenge 100 GW for å nå sine klimamål.

Utbyggingen vil gi en årlig økning i kraftproduksjonen fra havvind på mellom 8 og 15 TWh og en samlet havvindproduksjon fra norsk sokkel i 2050 på mellom 160 og 300 TWh. Dette er mer enn nok kraft til både å nå målene om vekst i grønn industri og målene om utslippsreduksjoner, og mer enn det vil være mulig å føre til land i Norge. Det vil derfor bli et overskudd som kan gi betydelige eksport- og skatteinntekter. Utbyggingen vil gi industrien stabil sysselsetting i hjemmemarkedet og et godt grunnlag for ytterligere verdiskaping ved leveranser til utbygging i andre deler av Europa, og verden ellers.

En slik utbygging krever at det iverksettes tiltak straks. Det må legges til rette for at det årlig gjøres tilgjengelig tilstrekkelig areal for utbygging, og det må skje med start i inneværende stortingsperiode. I tillegg må det legges til rette for en massiv utbygging av et strømnnett til havs, knyttet både til det norske fastlandet og til havnettutbyggingene som vil komme i de andre nordsjølandene. Dette innebærer også at det er behov for en kraftig oppskalering av kapasiteten til å behandle konsesjoner, og til kontinuerlig nettutbygging over en lengre periode.

Rådet mener derfor at regjeringen allerede nå må:

- Starte prosessene med å tildele areal på Sørlige Nordsjø II og Utsira Nord, inkludert
 - sende arealinndelingen på høring,
 - sende kvalitative tildelingskriterier på høring.
- Utforme en støtteordning for Utsira Nord.
- Iverksette planene om "Samarbeidsforum for havvind"
- Starte prosessene med å klargjøre mer areal, slik at det blir en jevn strøm av nye tildelinger med start allerede i inneværende stortingsperiode.
- Intensivere utredningen av hvordan nett- og markedsutfordringene en storstilt utbygging av havvind stiller oss overfor best kan løses. Herunder de beste løsningene for Sørlige Nordsjø II og Utsira Nord gitt at disse utbyggingene skal være starten på en storstilt videre utbygging, inkludert virkningene for industri og forbrukere i Norge.

Rådet vil understreke at selv om regjeringen iverksetter samtlige av disse anbefalingene, så vil dette påvirke kraftbalansen i beste fall helt mot slutten av dette tiåret og utover på 30-tallet. Dagens utfordringer må løses med andre tiltak.

Enighet om behovet for en havvindsatsing

Rådet viser til den brede enigheten om behovet for en havvind-satsing i LO og NHOs energi- og industripolitiske plattform¹ (heretter kalt "plattformen").

Rådet er tilfreds med at flere av anbefalingene i plattformen ble fulgt opp i stortingsmeldingen "Energi til arbeid", men mener det fortsatt gjenstår mye for å etablere den storstilte satsingen på havvind som regjeringen signaliserer i Hurdalsplattformen.

Plattformen fremhevet at Norge har flere unike fortrinn i energi- og klimaomstillingen, og at vi med konkrete satsinger kan ta viktige posisjoner i internasjonale markeder og gi grunnlag for økt eksport. Behovene vi har for å trygge, utvikle og skape nye bedrifter og industrielle arbeidsplasser fordrer også en stor grønn industriutvikling i Norge. En av de mest lovende verdikjedene for økt eksportrettet aktivitet er havvind, både bunnfast og flytende. Konkurransefortrinnene for leverandørindustrien er størst innenfor flytende havvind.

Plattformen understreket også at kraftbehov, klimamål og industriutvikling må ses i sammenheng for å lykkes. God tilgang til fornybar kraft til konkurransedyktige priser for både landbasert og offshore industri er en forutsetning. God krafttilgang har vært et av Norges fremste konkurransefortrinn, og det er svært viktig å opprettholde denne fordelene slik at det blir attraktivt å investere i Norge også i framtiden. Plattformen pekte på flere løsninger for dette, gjennom energieffektivisering, oppgradering av vannkraft og tilrettelegging for ny kraftutbygging – både på land og til havs. På lengre sikt vil særlig havvind gi store muligheter på dette området.

Plattformen pekte også på at tempoet i de offentlige prosessene er for langsom. Tilrettelegging av kraftinfrastruktur og forbedring av nettkapasitet er preget av lange ledetider. Det samme gjelder rammeverket for utvikling av havvindparker. Det haster å komme i gang med tildeling av områder for Sørlige Nordsjø II og Utsira Nord dersom disse skal være i produksjon i 2030. Vi må unngå at Norge

¹ "Felles energi- og industripolitisk plattform" ble utarbeidet av LO, NHO, Fellesforbundet, Industri Energi, El og IT Forbundet, Norsk olje og gass, Norsk Industri, Energi Norge og Nelfo. Presentert mai 2021.

taper ytterligere terreng på et område som er preget av store planer og høy aktivitet i landene rundt oss.

Organisasjonene har både i plattformen og i sine høringsinnspill til departementet pekt på at det må stilles klare kvalitative krav til operatørene i den framvoksende havvindsnæringen, noe som må spesifiseres i søknadsprosessene. Det er avgjørende at søkerne har godt gjennomarbeidede planer, realistiske tidslinjer, tilstrekkelig kapasitet og er konkret i hvordan prosjektene skal møte sine mål. Det er positivt at kompetansebygging, arbeid med forskning og innovasjon og intern kunnskap om kraftmarked anses som relevant i forbindelse med prekvalifisering. I tillegg bør det legges vekt på høy norsk HMS-standard, kompetanse på kraftsystem og -marked, bidrag til leverandørutvikling i Norge, og at baser bør ligge i Norge, slik at verdiskapingen vil skje regionalt og nasjonalt.

Rådet mener at en målrettet norsk havvind-satsing kan:

- Bygge en helt ny leverandørindustri med flere tusen industriarbeidsplasser og gi grunnlag for aktivitet i flere tiår fremover,
- Øke krafttilgangen til Norge, gi økt forsyningsikkerhet og opprettholde Norges posisjon som nettoeksportør av kraft,
- Bidra til å nå norske og europeiske klimamål og sikre en sterk norsk rolle i utvikling av nord-sjønettet.

Organisasjonene har hatt dialog med flere av konsortiene som har meldt sin interesse for disse havvindområdene. For å lykkes med en satsing som mobiliserer et ordentlig løft for bygging av en ny industri er de tydelige på følgende:

- Nettambisjonene må avklares: Kun hybridnett gir god samfunnsøkonomi for utbygging av Sørlege Nordsjø II. En radial vil kreve store offentlige støttebeløp, og vil være mer prosjektorientert enn industrielt skalerende.
- Det haster med godkjenningssprosessen for åpning og tildeling av områder.
- Utbygging av flytende havvind på Utsira Nord krever støtte. Innretningen av dette må avklares raskt. Flytende havvind, i første omgang fra Utsira Nord, vil være viktig for kraftforsyningen langs kysten i Norge.

Rådet mener videre at en langsiktig, norsk havvind-satsing i hovedtrekk må:

- Legge til rette for at det kan bygges ut 2-3 GW havvind i året gjennom 2030- og 2040-tallet. Flere utbyggere peker på et potensial på 40-50 GW. Dersom dette skal kunne bli en realitet innen 2050 må det legges til rette for en årlig utbygging i denne størrelsesorden.
- Etablere et hybridnett med hensiktsmessig markeds- og nettdesign. Hybridnettet må sikre industriell skala i det omfanget satsingen behøver. Nett- og markedsdesignet må sikre at effekten for norske forbrukere er positiv, samtidig som utbyggingen blir både bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom. Dette kan for eksempel reguleres gjennom størrelsen på kablen som velges. Det må heller ikke være til hinder for langsiktig tilrettelegging for at Norge kan bygge en sterk leverandørindustri til havvind, og opprettholde posisjonen som nettoeksportør av kraft.
- Sette i gang et arbeid med å etablere rammer og struktur for å sikre tilstrekkelige støtte slik at flytende havvind blir etablert på Utsira Nord. Dette arbeidet må gå parallelt med utlysningen av området, og støtten må vurderes opp mot de målsetninger regjeringen setter for produksjon av flytende havvind. Flytende havvind vil være viktig for kraftforsyningen i Norge, og for å kunne utnytte og videreutvikle vår kompetanse på områder hvor norske aktører har særskilte fortrinn.

- Sikre fortgang i konsesjonsprosessene for Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II, slik at vi både posisjonerer oss i kappløpet om havvindmarkedene, og sikrer økt tilgang til fornybar kraft i Norge.

Det haster

Siden plattformen ble lansert, har konkurransesituasjonen tilspisset seg ytterligere for norske havvind-selskap, og behovet for en satsing, som hastet allerede i fjor, har nå blitt prekært. Gjennom høsten og vinteren 2021 har flere forhold tydeliggjort at det haster med å få havvindparker på norsk sokkel i produksjon.

Andre land akselerer sin havvindsatsing.

Flere land ser de samme mulighetene for å utvikle en havvindnæring og leverandørindustri, og flere har allerede etablert leverandørkjeder og nasjonale satsinger med spesifikke mål om å utvikle egen industri og erstatte fossil kraftproduksjon. En analyse NHO gjennomførte høsten 2021, med bistand fra konsultantselskapet McKinsey, viste at det industrielle tempoet i de grønne industriene er høyere, og mer målrettet, i andre land enn i Norge, og at vi blant annet risikerer raskt å tape terreng også for flytende havvind-teknologi, der vi ennå har fortrinn. Vi ser også flere eksempler på at utenlandske selskaper tar enda sterkere posisjoner, og at andre lands myndigheter satser mer enn før².

EU planlegger å bygge ut 300 GW innen 2050, og for å nå målet om karbonnøytralitet må det anslagsvis bygges ut 100 GW havvind i Storbritannia innen 2050. Basert på annonserte prosjekter i Europa forventer Norwegian Energy Partners (NORWEP) at installert effekt fra havvind skal nærme seg 120 GW i 2030, opp fra totalt omtrent 25 GW etter 2021³. Det årlige installasjonsvolumet er forventet å mangedobles fra omtrent 3 GW i 2020 til mellom 15 og 17 GW årlig i 2030 og i årene deretter. Storbritannia vil øke installasjonstakten fra et høyt nivå, nylig illustrert gjennom store tildelinger utenfor Skottland. Andre land i Europa, som Danmark, Tyskland, Nederland og Frankrike, har nylig økt ambisjonene med basis i EUs Green Deal, Strategi for havvind og Fit for 55-programmet⁴ (se også figur 1, nedenfor). I Hurdalsplattformen har regjeringen sagt at de vil sette et mål for hvor stor produksjonen av vindkraft til havs skal være innen 2030.

Behov for økt kraftproduksjon.

Statnett viser i sin kortsiktige markedsanalyse for 2021-2026 at økt forbruk som følge av klimaomstilling og industrisatsinger vil redusere det norske kraftoverskuddet, og utløse behov for mer kraftproduksjon. DNV har på oppdrag for Norsk Industri nylig presentert en rapport som sier at Norge ikke er i rute til å nå sine klimamål for 2030, at Norge har et sannsynlig kraftunderskudd i 2026-2035 og at det derfor haster med å skalere opp kraftproduksjon for å kunne legge til rette for grønn industriell vekst og oppfylle avkarboniseringsmålene⁵.

For å realisere disse behovene innenfor dette tidsrommet må økt kraftkapasitet også komme fra oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg, økt produksjon av vindkraft på land, og mer målrettet energieffektivisering. Selv med den raskest tenkelige utvikling av regelverk, konsesjonsprosesser og

² <https://www.nho.no/tema/energi-miljo-og-klima/artikler/norges-muligheter-gronn-energiomstilling/>

³ 120 GW installert effekt havvind vil med et svært konservativt anslag tilsvare en strømproduksjon på i underkant av 500 TWh i året. Norges kraftforbruk de siste ti årene har til sammenlikning vært på 133 TWh i året i gjennomsnitt.

⁴ NORWEP Offshore Wind Tool & RCG.

⁵ DNV "Energy Transition Norway 2021", november 2021

nettløsninger vil ikke havvind bli en stor kilde til kraft før nærmere 2030. Det forutsetter imidlertid at regjeringen snarest gjør nødvendige avklaringer i rammeverket som sikrer forutsigbarhet, slik at selskap/konsortier kan få tildelt områder for å utvikle havvindparker. Fra 2030 vil kraft fra havvind være avgjørende for om Norge kan nå sine egne klimamål, og viktig for etableringen av ny industri.

Elektrifisering av norsk sokkel er helt nødvendig for at Norge og olje- og gassnæringen skal nå sine klimamål. Kraft fra land er i dag en forutsetning for å nå klimamålene, og gitt at myndighetene følger opp anbefalingene i dette dokumentet, så vil havvind fra norsk sokkel bidra med kraft til strømmettet allerede i 2030. Innen 2035 vil havvind bidra med betydelig mer kraft enn det som er nødvendig for at sokkelen skal nå Stortingets klimamål.

Det er derfor ingen tid å miste.

Ambisjoner er nødvendig.

Rådet mener det er viktig å legge til rette for en stabil utvikling av havvindparker på norsk sokkel. I første omgang må det derfor legges til rette for at havvindparker er i produksjon på Utsira Nord og i Sørilige Nordsjø II så snart som mulig, men senest i 2030, samt at det legges til rette for at det kan bygges ut 2-3 GW havvind i året gjennom 30- og 40-tallet. Dette vil sikre at teknologi og kompetanse som er bygget opp rundt olje- og gassnæringen, leverandørindustrien, fornybarnæringen og maritim sektor kan videreutvikles, og danne grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser etter hvert som petroleumsaktiviteten på norsk sokkel blir mindre. En slik vekst i kraftproduksjonen vil overstige den økte etterspørselen i Norge fra en voksende industri og fra elektrifiseringen generelt. Sammen med effektivisering av kraftforbruket og effekten av utslippsreduksjoner i Norge, vil dette bidra til at verdien av fleksibiliteten til norsk vannkraft øker og gi eksportinntekter til Norge når vi har overskudd i kraftbalansen.

Rådet vil peke på at dette vil kreve en jevnlig åpning av nye områder for havvind fra og med inneværende stortingsperiode. Regjeringen må derfor raskt starte arbeidet med å identifisere nye arealer til havs og gjennomføre nye konsekvensutredninger. Det er viktig at arbeidet skjer i samarbeid med berørte næringsinteresser. I tillegg må det legges til rette for effektive konsesjonsprosesser for havvindparker og strømmett, og kontinuerlig vurderes nettutvikling for vekst og tilknytning rundt Nord-sjøen. Regjeringen må også akselerere arbeidet med å etablere rammer og struktur for støtte til *flytende* havvind slik at Norge kan ta en ledende posisjon innen dette segmentet.

Viktigheten av et hjemmemarked.

Et hjemmemarked vil styrke norske aktørers muligheter til å fremme sine teknologiske løsninger og til å kunne bruke norsk sokkel som et utstillingsvindu. Å få testet, kvalifisert og demonstrert ny teknologi på norsk sokkel vil være et svært viktig fundament for internasjonal markedsføring og eksport. Internasjonalt salg av teknologi innenfor olje og gass basert på erfaringer og kompetanse fra norsk sokkel, er et godt eksempel på dette. For leverandørindustrien og maritime aktører er det derfor svært viktig å kunne handle raskt og utnytte de fortrinnene vi har.

Gode prosesser videre.

Rådet vil vise til at en storskala havvindsatsing på norsk sokkel vil måtte innrettes på en slik måte at den samspiller godt med den regulerbare vannkraften og kraftmarkedet på fastlandet. Markedsdesignet må ivareta både den kraftintensive industriens behov for tilstrekkelig energi til konkurransedyktige priser, og kraftnæringens behov for et stabilt og velfungerende marked som sikrer markedsadgang, verdiskaping og reinvesteringsevne.

Rådet vil også påpeke at utviklingen av næringer offshore må sikre ordentlige og forankrede prosesser, når det gjelder HMS, og når det gjelder norske lønns- og arbeidsvilkår. Dette forutsetter god arbeidstakermedvirkning og forsvarlige prosesser med regelverksutvikling og rammeverk.

Rådet vil vise til at den forrige regjeringen presenterte en samarbeidsmodell med ulike havvindinteressenter knyttet til sameksistens. "Samarbeidsforum for havvind" skulle ha ulike arbeidsstrømmer/grupper på temaer som sameksistens, teknologiutvikling og ringvirkninger. Forslaget fikk bred støtte og bør iverksettes umiddelbart.

Regjeringen bør

Starte tildelingsprosessene

- 1) Snarest sende på høring forslag til utlysingsområder for Utsira Nord og Sørlige Nordsjø II.
- 2) Snarest sende på høring forslag til prekvalifiseringskriterier og kvalitative konkurransekriterier.
- 3) Legge til rette for en konkurranse for Utsira Nord og Sørlige Nordsjø II basert på kvalitative kriterier, hvor planer for nasjonale ringvirkninger og leverandørutvikling må inngå.

Utforme støtteordninger for Utsira Nord

- 4) Starte et arbeid med å etablere rammer og struktur for å sikre tilstrekkelige støtte til at flytende havvind blir etablert på Utsira Nord. Dette arbeidet må gå parallelt med utlysningen av området, og støtten må vurderes opp mot de målsetninger regjeringen setter for produksjon av flytende havvind.
- 5) Flytende havvind på Utsira Nord må bygges ut raskt, og knyttes til det norske sentralnettet og/eller brukes for elektrifisering offshore.

Igangsette "Samarbeidsforum"

- 6) Straks etablere "Samarbeidsforum for havvind" med ulike arbeidsstrømmer/grupper på temaer som sameksistens, teknologiutvikling og ringvirkninger.
- 7) Styrke forsknings- og innovasjonsinnsatsen knyttet til industrialisering og oppskaleringen av havvind.

Ringvirkninger og HMS

- 8) Legge vekt på høy norsk HMS-standard, og at baser legges til Norge, slik at verdiskapingen vil skje regionalt og nasjonalt.

Klargjøre nytt areal

- 9) Starte arbeidet med å identifisere nye arealer til havs, gjennomføre nye konsekvensutredninger, og starte åpning av nye områder for havvind fra og med inneværende stortingsperiode.
- 10) Legge til rette for at det kan bygges ut 2-3 GW havvind i året gjennom 2030- og 2040-tallet.

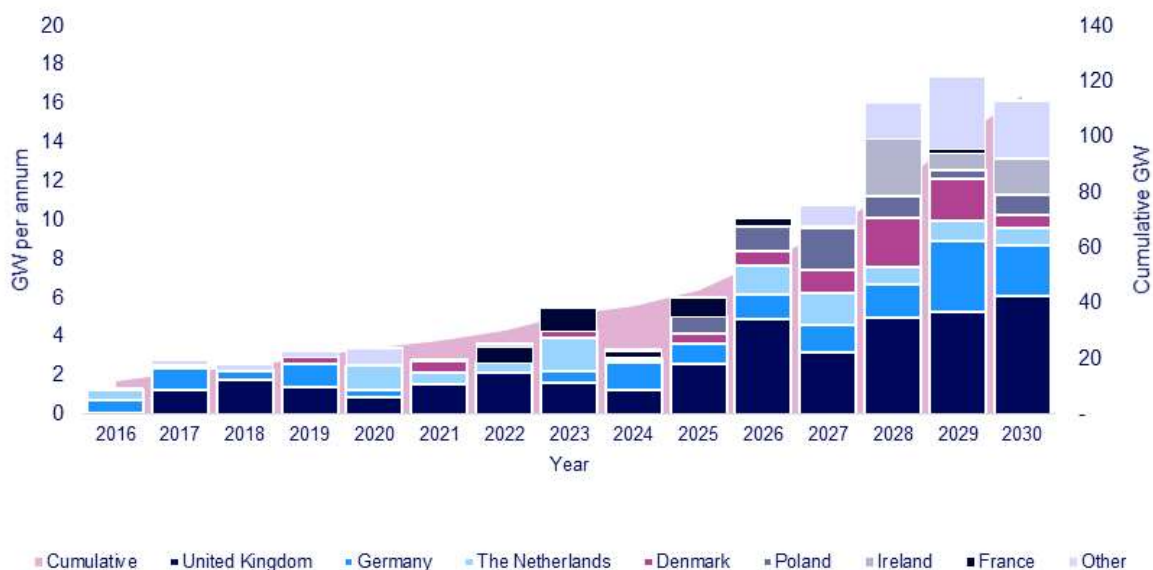
Intensivere utredningene av nett- og markedsutfordringer

- 11) Legge til rette for at nettutviklingen i Nordsjøen bidrar til å styrke verdiskapingen og underbygge en satsing på havvind i Norge med et effektivt og integrert kraftmarked i landene rundt Nordsjøen.

- 12) Utrede hvordan nett og marked kan designes slik at Norge sikres økt tilgang på kraft, og utrede den samlede virkningen av hybridnettet og mellomlandsforbindelsene i de periodene det ikke blåser.
- 13) Utrede virkningene for krafttilgangen og kraftprisen i Norge, og tiltak som kan påvirke dette, herunder også restriksjoner som sikrer at det ikke blir netto eksport gjennom kabelen fra fastlandet.
- 14) Utrede hva ulike nettløsninger for Sørlege Nordsjø II vil føre til for eksportkapasiteten og for faktisk eksport av kraft produsert på fastlandet, samt hvor mye importkapasitet og faktisk import av kraft produsert i havvindanlegg eller andre land den enkelte nettløsning vil gi.
- 15) Vurdere hvorvidt nødvendige oppgraderinger av eksisterende mellomlandsforbindelser, for eksempel til Danmark, bør sees i sammenheng med utviklingen av et hybridnett og den totale utvekslingskapasitetens effekt på det innenlandske kraftsystemet og kostnadene for forbrukerne må vurderes.
- 16) Gjennomføre den forrige regjeringens arbeid med å tildele Statnett rollen som systemoperatør for et nordsjønett på norsk side. Statnett må raskt utrede hybride nettløsninger både teknisk, kommersielt og samfunnsøkonomisk. Dette arbeidet må kartlegge og ta hensyn til gjeldene EU-regler.
- 17) Kostnadene for infrastruktur bør som utgangspunkt belastes dem som har størst nytte av den. Flaskehalsinntekter fra et nordsjønett bør brukes til finansiering av dette nettet, men det bør også vurderes hvorvidt det er hensiktsmessig og mulig også å tilgodese vindkraftanlegg offshore med noe av flaskehalsinntektene, i tråd med forslaget i EUs havenergiestrategi⁶. På sikt bør flaskehalsinntektene fra et slikt hybridnett normaliseres slik at de også bidrar til nettutvikling på land. Fordelingen av kostnader og inntekter mellom nettet og havvindprosjektene må gjøres slik at prosjektene bidrar til de overordnede målene: Rask utvikling, leverandørutvikling, økt tilgang til fornybar energi til konkurransedyktige priser og styrket verdiskaping i både kraftintensiv industri og fornybarnæringen.
- 18) Norske myndigheter, inkludert OED, NVE og Statnett, må ta en aktiv rolle knyttet til EUs arbeid med utvikling av rammeverk for hybridprosjekter og et mulig fremtidig masket offshorenett i Nordsjøen. Særlig viktig er det at Norge sørger for aktiv deltakelse i de regionale samarbeidsorganene som skal planlegge for en koordinert infrastrukturutbygging i Nordsjøen. En avklaring av forholdet til TEN-E-forordningen er viktig i denne sammenhengen.
- 19) Konesjonsprosessene for utvikling av nett må bli betydelig mer effektive enn i dag.

⁶ S. 16 i "[An EU Strategy to harness the potential of offshore renewable energy for a climate neutral future](#)", Brussels, 19.11.2020

Figur 1

Medlemmene i Rådet:

Rådet består av KonKrafts Råd med tillegg av lederne i Energi Norge og EL og IT Forbundet:

- Peggy Hessen Følsvik, Leder, LO
- Ole Erik Almlid, Administrerende direktør, NHO
- Hildegunn T. Blindheim, Administrerende direktør, Norsk olje og gass
- Harald Solberg, Administrerende direktør, Norges Rederiforbund
- Stein Lier-Hansen, Administrerende direktør, Norsk Industri
- Frode Alfheim, Forbundsleder, Industri Energi
- Jørn Eggum, Forbundsleder, Fellesforbundet
- Monica Th. Bjørkmann, Visepresident og norgessjef, Subsea 7
- Kjetil Hove, Konserndirektør, Utvikling og produksjon Norge, Equinor
- Ståle Kyllingstad, Konsernsjef, IKM
- Jan T. Narvestad, Administrerende direktør, Rosenberg Worley
- Jakob Korsgaard, Administrerende direktør, Maersk Drilling Norge
- Odd Strømsnes, Konsernsjef, Ocean Installer
- Knut Kroepelien, Administrerende direktør, Energi Norge
- Jan Olav Andersen, Forbundsleder, EL og IT Forbundet